

ТЕМАТИКА ІЗ ДИСТАНЦІЙНОГО НАВЧАННЯ ЗА НАВЧАЛЬНОЮ ДИСЦИПЛІНОЮ

“АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ ІСТОРІЇ УКРАЇНСЬКОЇ КУЛЬТУРИ”

*на період з 25 квітня до 02 травня 2020 р.
для аспірантів за
спеціальністю: 032 «Історія та археологія», група ДІА-61-9*

Викладач: Ільюшин Ігор Іванович, професор, д.і.н., професор кафедри гуманітарних дисциплін

ПОЯСНЮВАЛЬНА ЗАПИСКА

Навчальна дисципліна “Актуальні проблеми історії української культури” є професійно орієнтованою дисципліною для підготовки фахівців освітньо-наукового рівня “доктор філософії” спеціальності 032 “Історія та археологія”. Викладається на 1 курсі (II семестр) аспірантури в обсязі 36 лекційних годин і завершується заліком.

МЕТА І ЗАВДАННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Національна культура виступає важливим чинником державотворення та консолідації української нації. Ефективне використання здобутків національної культури сприяє гармонізації суспільного життя, міжетнічних контактів, цивілізаційному поступу.

Історія культури посідає одне з чільних місць у системі розвитку суспільства й формування національної свідомості, оскільки економічний та соціальний розвиток неможливий без духовного прогресу, який спирається на культурну самобутність народу. Тому вивчення сутності, ролі та визначальних етапів еволюції української культури є обов’язковим елементом освіти у вищій школі.

Предмет навчальної дисципліни: історичний розвиток української культури.

Мета вивчення дисципліни полягає в ознайомленні аспірантів з основними тенденціями та результатами розвитку української культури від найдавніших часів до сьогодення, визначенні її зв’язку з соціальними, політичними, цивілізаційними, побутовими, мистецькими явищами і процесами.

Завданням курсу є:

- засвоєння понять, термінів, імен та назв, що співвідносяться з культурологічним мисленням;
- виявлення історичних витоків національної культури;

- ознайомлення з етапами розвитку української культури та основними її ознаками;
- виявлення напрямів національно-культурного відродження;
- визначення місця й ролі української культури у світовому культурному процесі.

У результаті вивчення дисципліни аспіранти **повинні знати:**

- понятійно-категоріальний апарат;
- основні соціально-історичні й культурологічні напрями розвитку української культури та мистецтва;
- сутність матеріальної та духовної культури;
- роль культурних процесів у формуванні особистості й держави;
- закономірності історичного розвитку української культури.

Аспіранти повинні вміти:

- використовувати отримані знання для аналізу тих чи інших явищ культури;
- орієнтуватися в соціально-історичних й культурологічних напрямках розвитку української культури та мистецтва;
- орієнтуватися в сучасних культурних тенденціях;
- оперувати ціннісними і критичними оцінками у культурній і професійній діяльності;
- формувати особисту творчу уяву та культуру мислення.

ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ. ТЕМИ ЗАНЯТЬ.

1. 29 квітня 2020 р. Тема 11. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності. Розвиток сучасної української літератури. Діяльність Ю. Андруховича, С. Жадана, А. Кокотюхи, Ю. Покальчука, О. Ульяненко, О. Забужко, І. Роздобудько, Л. Денисенко, В. Шкляра, І. Карпа, М. Матіос. Класик світового рівня Ліна Костенко, геніальна поетеса і письменник сучасності. Розвиток образотворчого мистецтва. Визначний геній І. Марчук. Його унікальна техніка пльонтанізму. Художники світового рівня Ф. Гуменюк, А. Чебикін. Розвиток унікального жанру «народної картини». Графіка, живопис, інсталяція, перформанс О. Ройтбурда. Майстер не фігурального живопису А. Криволап. Творчість української художниці Є. Гапчинської. Використання нових технологій: комп'ютер, фото-, відеотехніка, колаж і т. ін.. Мистецтво графіті. Розвиток театрального мистецтва та здобутки вітчизняного кіномистецтва. Музичне мистецтво: релігійно-духовна тематика (Л. Дичко), М. Скорик, В. Камінський, В. Степурко. Інтенсивний розвиток жанру інструментального концерту. отриманням незалежності популярна музика отримала новий поштовх. Попмузика. Розвиток клубної культури. Нові можливості й знахідки в сучасній архітектурі.

2. 30 квітня 2020 р. Тема 12. Культуротворчі процеси в Україні в умовах

незалежності. Культурна творчість української діаспори. розвитку
Розвиток культури національних меншин в Україні.

ПИТАННЯ ДЛЯ САМОСТІЙНОЇ РОБОТИ

Тема 11. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності

1. Дайте характеристику новій соціально-культурній ситуації в Україні в сучасних умовах.
2. Охарактеризуйте розвиток освіти на сучасному етапі.
3. Висловіть Вашу думку стосовно ситуації поліконфесійності та її впливу на культурний ландшафт сучасної України
5. Визначте основні тенденції в сучасному театральному мистецтві.
6. Проаналізуйте стан і проблеми народного мистецтва на сучасному етапі.

Література: 2, 3, 5, 20, 21, 22, 35, 55, 60.

Тема 12. Культуротворчі процеси в Україні в умовах незалежності

1. Визначте роль та місце української “діаспорної” культури в історії української культури. Перелічіть найбільш знакові та впливові постаті цієї культури.
2. Дайте характеристику розвитку культури національних меншин в Україні.

Література: 2, 3, 5, 20, 21, 22, 35, 55, 60.

МЕТОДИ НАВЧАННЯ

Реалізація навчально-виховних завдань потребує комплексного використання різноманітних методів навчання, які мають забезпечити взаємопов'язану та цілеспрямовану діяльність педагога й аспірантів. Методи навчання реалізуються через систему прийомів та засобів навчальної діяльності. Вони мають забезпечити взаємозв'язок трьох компонентів: мотиваційного, організаційно-ділового і контрольного-оцінного. У першому випадку треба використовувати методи, спрямовані на формування у аспірантів інтересу до пізнавальної діяльності. У групі організаційно-ділового компоненту виділяють методи організації і забезпечення мисленнєвої діяльності (індуктивний, дедуктивний, репродуктивного та пошукового характеру). Такі методи називають словесними, наочними і практичними. У групі контрольного-оцінного компонента визначають методи пов'язані з контролем за навчальною діяльністю аспірантів.

До словесних методів навчання належать: розповідь, пояснення, бесіда, лекція. Ці методи використовуються під час лекційних та семінарських занять з дисципліни «Актуальні проблеми історії української культури».

Розповідь – це метод навчання, який передбачає оповідну, описову форму розкриття навчального матеріалу з метою спонукання аспірантів до створення в уяві певного образу.

Пояснення – вербальний метод навчання, за допомогою якого педагог розкриває сутність певного явища, закону, процесу. Він ґрунтується не стільки на уяві, скільки на логічному мисленні з використанням попереднього досвіду аспірантів.

Бесіда передбачає використання попереднього досвіду аспірантів з певної галузі знань і на основі цього приведення їх за допомогою діалогу до усвідомлення нових явищ, понять або відтворення вже наявних. З цього погляду виділяють два види бесіди: евристичну й репродуктивну. За місцем у навчальному процесі розрізняють вступну, поточну й підсумкову бесіди.

Лекція – це метод, за допомогою якого педагог у словесній формі розкриває сутність наукових понять, явищ, процесів, логічно пов'язаних, об'єднаних загальною темою.

Ефективне навчання неможливе без широкого використання наочних методів. Вони зумовлені діалектичними закономірностями пізнання і психологічними особливостями сприймання. Наочні методи передбачають насамперед використання демонстрації та ілюстрації. При цьому варто зауважити, що ці методи можуть застосовуватись як прийоми реалізації вимог інших методів.

Демонстрація – це метод навчання, який передбачає показ предметів і процесів у натурі, динаміці.

Ілюстрація – метод навчання, за допомогою якого предмети і процеси розкриваються через їх символічне зображення (світлини, малюнки, схеми, графіки та ін.).

Досить суттєвим у використанні наочних методів навчання є володіння технологією і технікою виготовлення й використання засобів демонстрації та ілюстрації. Особливої уваги потребує використання технічних засобів навчання, й зокрема комп'ютерної техніки. Зазначений метод відіграє значну роль у процесі організації самостійної роботи аспірантів.

Під час виконання самостійної роботи використовуються інтерактивні методи навчання (робота у малих групах, мозковий штурм, ситуативне моделювання, опрацювання дискусійних питань). Окрім того з метою активізації розумової діяльності аспірантів застосовуються: проблемний виклад навчального матеріалу, частково-пошуковий метод.

Проблемний виклад передбачає створення викладачем проблемної ситуації, допомогу аспірантам у виділенні та «прийнятті» проблемного завдання, використанні словесних методів (лекції, пояснення) для активізації мисленнєвої діяльності аспірантів, спрямованої на задоволення пізнавального інтересу шляхом отримання нової інформації.

Частково-пошуковий метод включає аспірантів у пошук шляхів, прийомів і засобів розв'язання пізнавального завдання. Для забезпечення дієвості цього методу необхідно створити проблемну ситуацію і спонукати аспірантів до розуміння і «прийняття» пізнавального завдання; керувати

ходом пошукової мисленнєвої діяльності аспірантів з використанням системи логічно вмотивованих запитань; стимулювати і схвалювати пізнавальну діяльність аспірантів у процесі розв'язання навчальних завдань; аналізувати успіхи і помилки, труднощі.

РОЗПОДІЛ БАЛІВ, ЯКІ ОТРИМУЮТЬ АСПІРАНТИ

Поточне тестування та самостійна робота										Підсумковий тест (екзамен, залік)	Сума
Змістовий модуль 1			Змістовий модуль 2			Змістовий модуль 3				Мах 20	100
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	T10		
8	8	8	8	8	8	8	8	8	8		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів.

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90–100	A	Відмінно	Зараховано
82–89	B	Добре	
74–81	C		
64–73	D	Задовільно	
60–63	E		
35–59	FX	Незадовільно з можливістю повторного складання	Не зараховано з можливістю повторного складання
0–34	F	Незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	Не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

F – 1. Практично не знає науково-понятійного апарату. Володіння навчальним матеріалом на рівні розпізнавання. Не має конспектів з дисципліни. Не може користуватися підручниками, словниками та енциклопедіями, методичними рекомендаціями, іншими дидактичними

засобами. Не має наукового уявлення про предмет і завдання курсу, або може приблизно їх сформулювати, виходячи із знань, набутих в повсякденному житті.

FX – 2. Має слаборозвинені уявлення про термінологію. Володіє навчальним матеріалом на фрагментарному рівні. Конспект з предмету складений безсистемно і фрагментарно. Не спроможний вибудувати логіку відповіді. Не може відповісти на питання без грубих помилок, намагається вгадати відповідь на конкретні запитання. Зовсім не обізнаний в першоджерелах. Не спроможний продуктивно використовувати допомогу викладача.

E – 3. Самостійно відтворює деякі основні положення, викладені в базовому підручнику чи лекційному матеріалі. Може в найбільш загальних моментах розкрити зміст основних понять і категорій. Для відтворення систематизованого навчального матеріалу потребує сторонньої допомоги. Письмові роботи безсистемні і непослідовні, позбавлені проблемності, збіднені на наукову термінологію. Часто припускається типових помилок, які, однак, при допомозі може виправити. Конспект складений формально, часто неохайно. Нерідко замість конспекту при відповідях користується ксерокопіями з підручників, які слабо або взагалі не опрацьовані. Зовсім не вивчає додаткову літературу, із першоджерелами ознайомлений поверхово. Матеріалом, що планується на самостійне опрацювання, практично не володіє.

D – 3. Повною мірою відтворює матеріал, що викладений в рекомендованих підручниках. Додатковою літературою практично не користується, знання першоджерел не має системного характеру. При відповідях зорієнтований на репродуктивне відтворення матеріалу, а не його творче осмислення і засвоєння. В цілому вільно орієнтується в історико-філософських аспектах предмету, однак відчуває значні утруднення при розгляді теоретичних питань. При виправленні помилок, яких припускається при усних відповідях, потребує деякої допомоги викладача. Слабко уявляє, як можуть бути використані знання з предмету при вивченні інших дисциплін соціогуманітарного спрямування, у становленні фахово важливих рис особистості. Теми, що виносяться на самостійну роботу, опрацьовані поверхово.

C – 4. Досить вільно володіє матеріалом в обсязі робочої навчальної програми, чітко уявляє і може пояснити суть основних положень, понять і категорій. Має повні особисто написані конспекти з лекційних та семінарських занять, систематично вивчає теми, що виносяться на самостійне опрацювання, використовує їх матеріал при усних відповідях і написанні письмових контрольних робіт. Має конспект по всім першоджерелам, хоча не завжди достатній за обсягом та якістю для їх повноцінного вивчення. Відповідь побудована логічно, однак на семінарських заняттях часто звертається до конспектів. Не завжди може пояснити суть законспектованого матеріалу. При необхідності достатньо легко знаходить потрібний матеріал у конспекті, підручниках, довідковій літературі. Може виявляти зацікавленість до окремих проблем, публікацій в періодичних виданнях. Не завжди може показати актуальність проблем, що розглядаються в курсі навчальної дисципліни.

B – 4. Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано

вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Досить ефективно використовує попередній матеріал, може на достатньому рівні здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє достатньо високою культурою самостійного планування своєї позааудиторної роботи. Однак в деяких темах може виявляти фрагментарність знання, неспроможність на високому рівні використовувати філософську методологію щодо розгляду і аналізу актуальних проблем розвитку людини та суспільства.

А – 5. Чітко розуміє роль і значення курсу як специфічного наукового світогляду і як універсальної методології. Вільно володіє матеріалом згідно з програмою дисципліни. Систематично відвідує лекційні і семінарські заняття, глибоко і цілеспрямовано вивчає першоджерела. При роботі на семінарських заняттях виявляє активність, здатність до ведення наукової дискусії, самостійного мислення. Може чітко визначити актуальність проблемних питань, що вивчаються, добре усвідомлює значення дисципліни для становлення професіонала та особистості. Проявляє сталий і неослабний інтерес до різних проблем, читає додаткову літературу з метою поглиблення знань, отриманих на заняттях. Ефективно використовує попередній матеріал, може здійснювати аналітико-синтетичні операції на основі отриманих знань. Володіє високою культурою самостійного планування своєї поза аудиторної роботи, продуктивно аналізувати проблемні ситуації, що виникають в сучасному світі та країні. На семінарських заняттях відповідає вільно, конспекти та інші допоміжні матеріали використовує творчо. Письмові роботи мають чітко визначену логічну структуру і завершений характер, характеризуються гарним науковим стилем. Вільно використовує між предметні зв'язки, добре орієнтується в періодичній та монографічній літературі з предмету. Легко знаходить відповіді на нестандартні питання. Здатен переконливо обґрунтовувати свою світоглядну та громадську позицію, на високому теоретичному рівні аналізувати соціальне значущі проблеми і процеси. Виявляє творчі здібності, схильність до самостійної науково-дослідницької роботи, що проявляється у прагненні приймати участь в наукових конференціях, проблемних групах тощо.

ПИТАННЯ ДО ЗАЛКУ

1. Періодизація розвитку української культури.
2. Витоки формування української культури.
3. Передслов'янське населення України і його культура.
4. Трипільська культура: духовна й матеріальна.
5. Релігійні вірування та міфологія давніх слов'ян.
6. Побут і звичаї давніх слов'ян.

7. Християнізація – рушій нових культурних процесів у Київській Русі.
 8. Київська Русь – якісно новий етап у розвитку слов'янської культури.
 9. Виникнення слов'янської писемності, бібліотек і шкіл Київської Русі.
 10. Архітектура доби Київської Русі.
 11. Розвиток літератури в Київській Русі. Літописання.
 12. Театральне мистецтво, музика, танок доби Київської Русі.
 13. Осередки соціального й культурного життя Галицько-Волинського князівства.
 14. Розвиток будівельної справи у Галицько-Волинському князівстві.
 15. Літописна пам'ятка Галицько-Волинського князівства.
 16. Історичні умови розвитку культури Литовсько-Польської доби.
 17. Братства та їх роль у піднесенні національної культури.
 18. Ренесансні ідеї в українській культурі XVI–XVII століть.
 19. Розвиток освіти в Україні XVI – першій половині XVII століть.
 20. Початки книгодрукування. Видавничі осередки в Україні.
 21. Берестейська церковна унія та її історико-культурні наслідки.
 22. Острозька академія як освітній і культурний центр.
 23. Культурно-просвітницька діяльність Петра Могили.
 24. Полемічна література як елемент української ренесансної культури.
- Іван Вишенський, Христофор Філарет.
25. Архітектура, живопис, скульптура, театральне та музичне мистецтво України XIV – першої половини XVII століть.
 26. Скоморохи як явище давньоруської культури (XIII–XVII ст.).
 27. Усна народна творчість в українській культурі XVII століття.
 28. Козацтво як явище історії та культури.
 29. Козацькі літописи Самовидця, Г. Грабянки, С. Величка, Я. Лизогуба.
 30. Церковне зодчество українського козацтва.
 31. Український епос XVII–XVIII століть.
 32. Українське бароко як нове світовідчуття й мистецтво.
 33. Особливості українського бароко в літературі, театрі, музиці.
 34. Барокова архітектура України.
 35. Києво-Могилянська академія у XVIII столітті. Утворення колегіумів.
 36. Діяльність гетьмана І. Мазепи щодо розбудови української культури.
 37. Гуманістичний характер творчості Г.С. Сковороди.
 38. Музична культура XVIII століття в Україні.
 39. Традиційно-побутова культура України середини XVII – кінця XVIII століть.
 40. Український дерев'яний храм як історико-мистецький феномен.
 41. Вертеп в українській культурі.

42. Українське національно-культурне відродження як феномен. Генезис та періодизація доби українського Відродження XIX століття.
43. Національно-культурне відродження в Галичині, його особливості.
44. Розвиток освіти та науки в першій половині XIX століття. Відкриття перших університетів.
45. Класицизм, романтизм і реалізм в українській культурі XIX століття.
46. Кирило-Мефодіївське товариство та його вплив на розвиток культури в Україні.
47. Т.Г. Шевченко як родоначальник революційно-демократичного напрямку в українській культурі.
48. М.І. Костомаров та П.О. Куліш у розвитку української фольклорно-етнографічної та джерелознавчої науки.
49. Громади 70-80-х років XIX століття та розвиток української культури.
50. Початки нового українського театру (перша половина XIX століття).
51. Українська театральна культура другої половини XIX століття.
52. Аматорський театр другої половини XIX століття.
53. Жанрові особливості українського живопису XIX століття.
54. Українська музична школа XIX століття: С. Гулак-Артемівський, М. Лисенко.
55. Кобзарство як соціально-культурне явище.
56. “Руська трійця” та її діяльність на ниві культури.
57. Діяльність Наукового товариства ім. Т.Г. Шевченка.
58. Л. Українка та І. Франко в українському національно-культурному русі.
59. М.С. Грушевський у національно-культурному розвитку України.
60. Архітектурні пам’ятки XIX століття.
61. Народнo-ужиткове мистецтво другої половини XIX століття.
62. Українська культура Східної і Західної України на початку XX століття.
63. Художні течії та напрями в українському мистецтві XX століття.
64. Авангардні напрями в мистецтві XX століття.
65. Здобутки української культури доби Центральної Ради.
66. Організації українських художників 1917–1921 рр. Бойчукісти.
67. Українська культура Гетьманської держави (1918 р.).
68. “Українізація” 20-х років XX століття як соціокультурний процес.
69. Принципи культурної політики радянської влади в Україні 1921–1939 років.
70. Український театр 20-30-х років XX століття. Лесь Курбас.
71. Виникнення та розвиток кіномистецтва в Україні.
72. О. Довженко у розвитку української культури.
73. Суспільно-культурна діяльність М. Хвильового.
74. Монополізація комуністичною владою духовного життя 30-х років XX століття.

75. Культурне життя на західноукраїнських землях у 20-30-ті роки ХХ століття.
76. Діяльність товариства “Просвіта” в Західній Україні. Книговидавничий рух в Галичині міжвоєнного періоду.
77. Культурне життя в роки Другої світової війни.
78. Українська культура періоду хрущовської “відлиги”. Рух “шестидесятників”.
79. Тенденції та явища суспільно-культурного розвитку України в роки “застою”.
80. Політика русифікації культурного життя України ХХ століття.
81. Українська інтелігенція часів “перебудови”.
82. Державна культурна політика незалежної України.
83. Відродження й розвиток української культури в умовах розбудови державності.
84. Розвиток образотворчого мистецтва в незалежній Україні.
85. Музичне мистецтво: стан та перспективи розвитку.
86. Здобутки вітчизняного кіномистецтва.
87. Розвиток сучасної української літератури.
88. Розвиток театрального мистецтва в сучасній Україні.
89. Етнокультура національних меншин в сучасній Україні.
90. Культурний доробок українців діаспори.

РЕКОМЕНДОВАНА ЛІТЕРАТУРА

Базова

1. Виткалов В. Г. Українська культура: сторінки історії ХХ століття : монографія / В. Г. Виткалов. – Рівне, 2004.
2. Горєлов М. Є. Цивілізаційна історія України / М. Є. Горєлов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. – К., 2005.
3. Греченко В. А. Історія української культури: навч. посібник для студентів ВНЗ / В. А. Греченка, К. В. Кислюк. – К., 2013.
4. Ісаєвич Я. Д. Україна давня і нова: народ, релігія, культура / Я. Д. Ісаєвич. – Л., 1996.
5. Історія української музики : у 6 т. – К., 1990.
6. Історія української культури: Побут. Письменство. Мистецтво. Театр. Музика / за ред. І. Крип’якевича. – К., 2002.
7. Історія української культури ХХ століття : у 2 кн. – К., 1993–1995.
8. Історія української культури : у 5 т. Т. 1: Історія культури давнього населення України / Ю. С. Асєєв, В. Д. Баран, І. А. Баранов. – К., 2001.
9. Історія української культури : у 5 т. Т. 2: Українська культура XIII – першої половини XVII століть / В. С. Александрович, В. Г. Балущок, М. Б. Боянівська. – К., 2001.
10. Історія української культури : у 5 т. Т. 3: Українська культура другої половини XVII – XVIII століть / В. С. Александрович, В. Й. Борисенко,

Т. М. Виврот. – К., 2003.

11. Історія української культури : у 5 т. Т. 4. – К., 2006.
12. Історія української культури : у 5 т. Т. 5. – К., 2011.
13. Огієнко І. Українська культура: Коротка історія культурного життя українського народу / І. Огієнко. – К., 1992.
14. Основи художньої культури: теорія та історія української художньої культури : навч. посіб. – Ч. 2 / Л. В. Анучина, В. Г. Гри-цаненко, Н. О. Карпова та ін. ; за ред. В. О. Лозового, Л. В. Анучиної. – Харків, 1999.
15. Петутіна О. О. Історія української культури: навч. посіб.: у 2 ч. – Ч. 2: Українська культура Нового і Новітнього часів. О. О. Петутіна, Н. В. Вандишева. – Х., 2012.
16. Попович М. В. Нарис історії культури України / М. В. Попович. – К., 1999.
17. Семчишин М. Тисяча років української культури / М. Сем-чишин. – К., 1993.
18. Тищенко О. Р. Історія декоративно-прикладного мистецтва України (XIII–XVIII ст.): навч. посіб. для студентів вузів мистец. та культури / О. Р. Тищенко. – К., 1992.
19. Українська культура: лекції / за ред. Д. Антоновича; упор. С. В. Ульяновська. – К., 1993.
20. Хома І. Я. Історія української культури: навч. посіб. / І. Я. Хома, А. О. Сова, Ж. В. Мина. – Львів, 2013.
21. Художня культура України : навч. посібник / Л. М. Масол, С. А. Ничкало, Г. І. Веселовська; за заг. ред. Л. М. Масол. – К., 2010.
22. Шевчук В. О. Українська культура. Загальні питання: Культурно-стилістичні епохи. Освіта. Національна ідея / О. В. Шевчук. – К., 2007.

Допоміжна

23. Александрович В. Мистецтво Галицько-Волинської держави / В. Александрович. – Львів, 1999.
24. Александрович В. Українське малярство XIII–XV століть / В. Александрович. – Львів, 1995.
25. Андрусак М. Гетьман Іван Мазепа як культурний діяч / М. Андрусак. – К., 1991.
26. Антонович Д. Триста років українського театру (1617–1917) / Д. Антонович. – Львів, 1997.
27. Вечерський В. В. Українські дерев'яні храми / В. В. Вечерський. – К., 2007.
28. Витвицький В. Максим Березовський: життя і творчість / В. Витвицький. – Львів, 1995.
29. Відейко М. Ю. Шляхами трипільського світу / М. Ю. Відейко. – К., 2008.
30. Возняк М. С. Історія української літератури: у 2 кн. / М. С. Воз-няк. – Л., 1994.
31. Галицько-Волинський літопис / пер. Л. Махновця. – Л., 1994.
32. Голубець М. Начерк історії українського мистецтва / М. Голу-бець. –

Нью-Йорк, 1973.

33. Гончарук П. С. Історичні погляди кирило-мефодіївців / П. С. Гончарук. – К., 2002.

34. Гончарук П. С. Суспільно-політичні та історичні погляди Т. Г. Шевченка (до 195-ої річниці від дня народження) : монографія / П. С. Гончарук. – К., 2009.

35. Горелов М. Є. Цивілізаційна історія України / М. Є. Горелов, О. П. Моця, О. О. Рафальський. – К., 2005.

36. Григорій Сковорода – джерело духовної величі та сучасність. – Тернопіль, 2007.

37. Грицак Я. Пророк у своїй вітчизні. Франко та його спільнота (1856–1886) / Я. Грицак. – К., 2006.

38. Грицак Я. Страсті по націоналізму. Історичні есеї / Я. Грицак. – К., 2004.

39. Дегтярьов М. Г. Андріївська церква / М. Г. Дегтярьов, В. І. Корнєєва. – К., 1999.

40. Дзюба І. Чи усвідомлюємо національну культуру як цілісність / І. Дзюба // Україна. Наука і культура. – К., 1988. – Вип. 22. – С. 309–325.

41. Запорозьке козацтво в українській історії, культурі та національній свідомості. – К., 1997.

42. Іларіон (митрополит). Дохристиянські вірування українського народу: іст.-реліг. монографія / Іларіон (митрополит). – К., 1994.

43. Ісаєвич Я. Д. Братства та їх роль у розвитку української культури XVI–XVIII ст. – К., 1996.

44. Історія Русів. – К., 1991.

45. Касьянов Г. Українська інтелігенція в русі опору 1960–80-х рр. / Г. Касьянов. – К., 1995.

46. Касьянов Г. Українська інтелігенція на рубежі XIX–XX століть / Г. Касьянов. – К., 1993.

47. Кирпач А. З історії народної освіти запорозьких козаків / А. Кирпач. – К., 1993.

48. Климов В. Феномен Петра Могили (Біографія. Діяльність. Позиція) / В. Климов, А. Колодний, А. Жуковський та ін. – К., 1996.

49. Корнієнко Н. М. Лесь Курбас: репетиція майбутнього / Н. М. Корнієнко. – К., 1998.

50. Котляр М. Ф. Галицько-Волинська Русь / М. Ф. Котляр. – К., 1998.

51. Крижицький С. Д. Античні держави Північного Надчорномор'я / С. Д. Крижицький, В. М. Зубар, А. С. Русяєва. – К., 1998.

52. Крип'якевич І. П. Галицько-Волинське князівство / І. П. Крип'якевич. – К., 1989.

53. Культурне життя в Україні (західні землі) 1939–1953 / відп. ред. Ю. Сливка. – Львів, 1995.

54. Курбас Л. С. Березіль: із творчої спадщини / Л. С. Курбас. – К., 1988.

55. Лозко Г. С. Українське народознавство. – Харків. – 2010.

56. Лукомський. Ю. Архітектурна спадщина Давнього Галича /

- Ю. Лукомський. – Галич, 1991.
57. Макаров А. М. Світло українського бароко / А. М. Макаров. – К., 1994.
 58. Малаков Д. В. Архітектор Городецький / Д. В. Малаков. – К., 1999.
 59. Макарчук С. А. Український етнос / С. А. Макарчук. – К., 1992.
 60. Мистецтво української діаспори: повернуті імена. – К., 1998.
 61. Мицько І. З. Острозька академія / І. З. Мицько. – К., 1991.
 62. Моця О. Київська Русь: від язичництва до християнства / О. Моця, В. Ричка. – К., 1996.
 63. Наливайко Д.С. Козацька християнська республіка / Д.С. Наливайко. – К., 1992.
 64. Нариси української популярної культури. – К., 1998.
 65. Нічик В. М. Петро Могила в духовній культурі України / В. М. Нічик. – К., 1997.
 66. Овсійчук В. Класицизм і романтизм в українському мистецтві / В. Овсійчук. – К., 2001.
 67. Огієнко І. (митрополит Іларіон) Історія українського друкарства / упор. М.С. Тимошик. – К., 2007.
 68. Петров В. П. Діячі української культури (1920–1940 рр.): жертви більшовицького терору / В. П. Петров. – К., 1992.
 69. Путро О. І. Гетьман Кирило Розумовський та його доба (з історії українського державотворення XVIII ст.) : монографія : в 2 ч. / О. І. Путро. – К., 2008.
 70. Репресоване відродження. – К., 1993.
 71. Ричков П. А. Архітектурно-мистецька спадщина князів Острозьких / П. А. Ричков, В. Д. Луц. – К., 2002.
 72. Рудчук Ю. А. Родина Розумовських: меценати та доброчинці: історико-мистецьке дослідження / Ю. А. Рудчук. – К., 2011.
 73. Сірополко С. Історія освіти в Україні / С. Сірополко. – К., 2002.
 74. Скуратівський В. Із спостережень над поетикою Сергія Параджанова / В. Скуратівський. // Кіно-коло. – 09 січня 2003.
 75. Слабошпицький М. Українські меценати: нарис з історії української культури / М. Слабошпицький. – К., 2001.
 76. Сміт Е. Національна ідентичність / Е. Сміт. – К., 1994.
 77. Українське мистецтво і архітектура кінця XIX – початку XX ст. – К., 2000.
 78. Фіголь М. Мистецтво стародавнього Галича / М. Фіголь. – К., 1997.
 79. Фігурний Ю. С. Історичні витоки культури українського козацтва / Ю. С. Фігурний. – К., 1999.
 80. Філософія Відродження на Україні. – К., 1990.
 81. Фоменко В. М. Творчість Г. І. Нарбути та українська барокова графіка / В. М. Фоменко // Українське мистецтво та архітектура кінця XIX – початку XX ст. – К., 2000. – С. 27–37.
 82. Хвильовий М. Україна чи Малоросія? / М. Хвильовий. – К., 1993.
 83. Шаповал Ю. І. Україна 20–50-х років: сторінки ненаписаної історії / Ю. І. Шаповал. – К., 1993.
 84. Шевчук В. О. Козацька держава / В. О. Шевчук. – К., 1996.

85. Шевчук В. О. Українська культура: загальні питання: культурно-стилістичні епохи. Освіта. Національна ідея / О. В. Шевчук. – К., 2007.

86. Яворницький Д. І. Історія запорозьких козаків / Д. І. Яворницький. – Т. 1–3. – К., 1990–1991.

Інтернет-ресурси:

87. Національної бібліотеки України імені В. І. Вернадського. – Режим доступу: <http://www.nbuv.gov.ua/>

88. Національна історична бібліотека України. – Режим доступу: <http://www.nibu.kiev.ua/>.

89. Електронний каталог Національної академії керівних кадрів культури і мистецтв. – Режим доступу: <http://library.nakkkim.edu.ua/>

90. Електронна бібліотека «Культура України». – Режим доступу: <http://elib.nplu.org/>

91. Культурологічна бібліотека. – Режим доступу: http://kultura.ho.ua/books_ku.htm/

92. Інститут мистецтвознавства, фольклористики та етнології ім. М. Т. Рильського НАН України. – Режим доступу: <http://www.etnolog.org.ua/>

93. Бібліотека української поезії. – Режим доступу: <http://www.library.lnu.edu.ua/>